

Türkiye’de Kadın Yoksulluğu

Women’s Poverty in Turkey

Prof. Dr. Seda Şengül (Çukurova University, Turkey)
Prof. Dr. Mahir Fisunoğlu (Çukurova University, Turkey)

Abstract

Poverty is a persisting problem in the world. Therefore an examination of the women poverty is a very important field. Women living in poverty are increased as a following reason: 1) a growth of female-headed households, 2) intra-household inequalities and bias against women. For this reason the alleviation of poverty requires determining the women poverty levels. The data used in this study is obtained from the project on Household Income, Consumption, Saving Behavior and Poverty Level in Adana Province conducted the authors of this study and financed by Scientific and Technological Research Council of Turkey. Probit model is used for determining the women poverty in Turkey. The results of this study are described the women poverty levels in Turkey based on the determinants of poverty on some socio- demographic characteristics of female-headed households. In the light of findings some policy prescriptions will be determined for reducing deprivation and vulnerability of women poverty and intra-household inequalities in Turkey.

1 Giriş

Yoksulluk toplumsal bir sorun olmakla birlikte kadınlar, yoksulluğu çok yönlü yaşamaktadırlar. Toplumda genel olarak, kadın ile erkek arasında ve kadınlar arasında var olan yapısal eşitsizlikler kadının yoksulluğu deneyimleme biçimlerini farklılaştırmaktadır (Uçar, 2011; Şener,2009;Bradshaw ve Linnekar, 2003). Kadınlar, eğitim, sağlık hizmetleri, istihdama katılım gibi toplumsal yaşamın tüm alanlarındaki hak ve fırsatlara eşitsiz erişmektedirler.

Kadın yoksulluğu, 1995’te 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planında “yoksulluğun kadınlaşması” ifadesi olarak yerini almıştır. Yoksulluğun kadınlaşması kavramı ilk olarak Birleşik Devletlerde yalnız yaşayan kadınların ya/ya da tek ebeveynli ailelerin (kadın ve çocuk) daha yoksul olduğuna ilişkin ampirik çalışmaların sonucunda ortaya çıkmıştır. Aile yapısının değişmesi, boşanmaların artması, evlilik dışı çocuk sahibi olma oranının artması ve çocuk bakımını kadınların üstlenmesi gibi nedenler yoksulluğun kadınlaşmasını açıklamak için kullanılmıştır (McLanahan ve Kelly, 1999). Toplum içinde kadınlar ve çocuklar yoksullaşma riski karşısında daha dezavantajlı bir konumda yer almaktadırlar. Kadınların, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine uğramaları, hem ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımından sorumlu olmaları, hem eğitimsiz ya da düşük eğitimli olmaları, hem de iş ve çalışma hayatında deneyimsiz olmaları gibi nedenler, kadınların yoksulluk riskini diğer kesimlere göre daha da artırmaktadır (Şener, 2009). Bu nedenle, kadınlar yoksulluğa daha fazla maruz kalmakta ve yoksulluğu daha derin yaşamaktadırlar. Dolayısıyla, yoksulluk bir kadın sorunudur. Yoksulluğun hedef aldığı en önemli kitleyi dünyanın hemen her yerinde yoksulların, işsizlerin, topraksız ve mülksüzlerin çoğunluğunu oluşturan kadınların ve çocukların oluşturduğu bilinmektedir. Hanehalkı içinde kaynakların kadınlar ve çocuklar aleyhine dağılımı kadının yoksulluğunu derinleştirmektedir. Kadın işgücü piyasalarında var olan ayrımcılıktan da etkilenmektedir. Kadının toplumdaki rolü erkeğe yardım olarak algılanmakta, geliri olan kadınlar gelirlerini kullanma serbestliğine çoğu zaman ya sahip değiller ya da gelirlerini kendi kişisel refahlarını geliştirici yönde kullanma konusunda daha az istekli, ancak hanedeki diğer bireylerin refahını geliştirme yönünde kullanmada da daha çok istekli durumdadırlar. Dünyada 2.8 milyar yoksul insan olduğu, bunlar içerisinde mutlak yoksul olarak kabul edilen (günde bir dolardan daha az gelire geçinen) yoksulların sayısının ise 1,3 milyar olduğu bilinmektedir. Mutlak yoksulların üçte ikisini de (950 milyon) kadınlı oluşturmaktadır. Bütün yoksullar içinde ise kadınların oranı %70 civarındadır. Bu oranlar ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye değişmekle beraber, hemen hemen bütün ülkelerde kadınların daha yoksul oldukları ve daha zor şartlarda yaşadıkları görülmektedir. Türkiye’deki durum da bundan pek farklı değildir. Türkiye’de 2007 yılında kadınların %18.83’ü yoksuldur (TÜİK, 2009).

Bu nedenle, kadın yoksulluğunun incelenmesi kadın yoksulluğunu etkileyen etmenlerin belirlenmesi önemlidir. Bu çalışmada, Türkiye geneli için veri temini zor olduğundan ve Adana kentsel kesimi için detaylı verilerin mevcut olması nedeniyle Adana kentsel kesiminde kadınların sosyo-ekonomik durumlarına göre yoksulluğun boyutunu belirleyerek, özelde Adana kentsel kesiminde, genelde Türkiye’de kadın yoksulluğunu azaltacak politikaların neler olabileceğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

2 Çalışmada Kullanılan Veriler ve Uygulanan Yöntemler

2.1 Veri Kaynağı ve Yoksulluk Sınırının Hesaplanmasında Kullanılan Yöntem

Araştırmada kullanılan veriler, TÜBİTAK tarafından desteklenen “Adana İli Seyhan ve Yüreğir İlçe Merkezlerinde Hanehalkı Gelir, Tasarruf Eğilimleri ve Yoksulluğun Ölçülmesi” başlıklı projenin verileridir.

Veriler; Kasım 2007, Nisan 2008, Kasım 2008 ve Mayıs 2009 dönemlerinde her biri 1250 hanehalkı ile yapılan anketlerin verileridir.

Bu çalışmada Şengül ve Fisunoğlu'nun (2012) çalışmalarında kullandıkları yoksulluk sınırı kullanılmıştır.

2.2 Adana Kentsel Kesiminde Kadın Yoksulluğunun Belirleyicilerinin Tahmininde Kullanılan Yöntem ve Değişkenler

Adana kentsel kesimde kadın yoksulluğunun belirleyicileri Probit modeli ile tahmin edilmiştir. Probit modelin bağımlı değişkeni; dul/boşanmış ya da evlenmemiş kadın yoksulluk sınırı kadar bir gelire sahip ise 1 değerini, yoksulluk sınırının üzerinde bir gelire sahip ise 0 değerini almıştır. Gözlenemeyen (gizli-latent) bir değişkenin olduğu varsayılan Probit modeli aşağıdaki şekilde oluşturulur.

$$y_i^* = x_i' \beta + \varepsilon \quad \varepsilon \sim N(0, \sigma) \quad (1)$$

Burada, y_i^* gözlenemeyen değişkendir. Gözlenebilir y_i ile gözlenemeyen y_i^* arasındaki ilişki aşağıda verilmiştir (Maddala, 1987; Long, 1997; Greene, 2002).

$$y_i = \begin{cases} 1 & \text{if } y_i^* > 0 \\ 0 & \text{if } y_i^* \leq 0 \end{cases} \quad (2)$$

Probit modeli en yüksek olabilirlik (maximum likelihood) yöntemiyle kestirilmiştir.

Modelde kullanılan bağımsız değişkenler ise toplam harcamanın logaritması, hanehalkı reisi kadının öğrenim düzeyi (kadının okur-yazar değil ya da diplomasız okur-yazar olması durumu (referans değişken), kadının ilkökul öğrenim düzeyinde olması ya da ortaokul-lise öğrenim düzeyinde olması durumlarıdır), hanedeki çocuk sayısı (0-6 yaş grubunda yer alan çocuk sayısı, 7-14 yaş grubunda yer alan çocuk sayısı ve 15 ve 15 yaş üstü birey sayısı), hanede kadından başka gelir getirici bir işte çalışan bireylerin var olma durumunu ifade eden kukla değişken (hanede kadın dışında çalışan birey var ise 1, yok ise 0 değerini alan kukla değişken), haneye aynı yardım yapılması durumu, haneye aylık toplam harcamasının %5'i kadar gelir transfer edilmesi durumu, hanehalkı reisi kadının yaşı, hanehalkı reisi kadının yaşının karesi ve anket dönemleri için oluşturulan dönemsel kukla değişkenlerdir.

3 Adana Kentsel Kesimde Kadın Yoksulluğu

Adana kentsel alan için hesaplanan mutlak yoksulluk sınırları Tablo 1'de verilmiştir. Adana kentsel alanda Rothbarth Eşdeğerlik Ölçeğine göre temel gereksinimler yoksulluk sınırı Kasım 2007'de 511,034 TL iken Mayıs 2009 döneminde 855,832 TL'dir (Şengül ve Fisunoğlu, 2012).

Dönemler	Yoksulluk sınırı (TL/ay)
2007 Kasım	511,034
2008 Nisan	743,184
2008 Kasım	791,950
2009 Mayıs	855,832

Tablo 1. Adana Kentsel Alanda Mutlak Yoksulluk Sınırı

Tablo 2 incelendiğinde Adana kentsel kesiminde kadınların %52,7'sinin, erkeklerin %47,3'ünün yoksul olduğu görülmektedir. 0-14 yaş grubundaki bireylerin %24,7'si yoksulluk riski altındadır. 0-14 yaş grubundaki kadınların %24,9'u, bu yaş grubundaki erkeklerin %24,5'i yoksuldur. 0-14 yaş grubunda yoksulluk riski altında bulunan bireylerin cinsiyete göre dağılımı önemli bir farklılık göstermemektedir. Ancak, 65 yaş ve üstü yaş grubundaki kadınların %40,4'ü, erkeklerin %22'si yoksuldur. 65 yaş ve üstü yaş grubunda kadın yoksulluğunun erkek yoksulluğundan daha fazla olduğu söylenebilir (Şengül ve Fisunoğlu, 2012) (Tablo 2).

Yoksul	Toplam yoksul	Kadın yoksul	Erkek yoksul
0-14	24,7	24,9	24,5
15-64	19,2	21,2	17,3
65+	33,3	40,4	22,0
Toplam	16,0	52,7	47,3
Hiç evlenmemiş	17,6	19,4	15,9
Evli	20,4	20,5	20,3
Eşi ölmüş	29,4	30,3	20,0
Boşanmış	42,4	45,7	30,8
Ayrı yaşıyor	33,3	36,3	1,2
Toplam	12,4	21,5	18,6

Tablo 2. Adana Kentsel Kesiminde Cinsiyete, Yaş Gruplarına ve Medeni Duruma Göre Yoksulluk (Anket Dönemlerinin Ortalaması-%) H: Yoksul Oranı; I: Yoksulluk Açığı Oranı; FGT: Foster, Greer ve Thorbecke Endeksi, yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

Medeni duruma göre yoksulluk incelendiğinde hiç evlenmemiş olan bireylerin %17,6'sı, eşi ölmüş bireylerin %29,4'ü, boşanmış bireylerin %42,4'ü yoksuldur. Ayrıca, hiç evlenmemiş kadınların %19,4'ü, eşi ölmüş kadınların %30,3'ü, boşanmış olan kadınların %45,7'si, eşinden ayrı yaşayan kadınların %36,3'ü yoksuldur. Bu oranlar erkeklerde daha düşüktür (Tablo 2).

3.1 Adana Kentsel Kesiminde Kadın Yoksulluğunun Belirleyicileri

Adana kentsel kesiminde yoksulluk sınırı altında kalan kadınların (evlenmemiş/boşanmış/dul) yoksulluk düzeylerini belirlemek üzere kullanılan Probit modelinin sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur. Değişkenlerin önemli bölümü teorik beklentiyle uyumlu ve istatistiksel olarak anlamlı elde edilmiştir (Tablo 3).

Değişkenler	Katsayı	Z İstatistiği
Sabit	9,318	6,128*
Toplam harcamanın logaritması	-0,925	-10,501*
Kadının eğitim düzeyi		
İlkokul	0,218	5,108*
Ortaokul-Lise	0,243	3,234*
Çocuk sayısı		
0-6	0,469	6,981*
7-14	0,0959	3,349*
15+	-0,0127	-2,159
Kadının yaşı	-0,412	-6,423*
Kadının yaşının karesi	0,0012	2,027*
Hanenin aynı yardım alması durumu	-0,101	-7,834*
Hanenin toplam harcamasının %5'i kadar gelir transfer edilmesi durumu	-0,227	-6,012*
Hanede çalışan birey sayısı	-0,129	-2,269*
Dönem kuklası		
2.Dönem	0,008	2,189*
3.Dönem	0,019	3,128*
4.Dönem	0,022	4,328*
-Log-likelihood		2249,13

Tablo 3. Probit Modelinin Tahmin Sonuçları * 0,05 anlamlılık düzeyi

Hanelerin toplam harcamasının artması durumunda yoksul kadın oranı azalacaktır. Toplam harcamanın %1 oranında artması durumunda yoksulluk sınırı altında kalan kadın oranında %9.25 azalma olacaktır.

Kadının ilkökul ve daha düşük (okur-yazar değil da diplomasız okur-yazar) öğrenim düzeyinde olması ile ortaokul-lise öğrenim düzeyinde olması yoksulluk sınırlarının altında kalan kadın sayısında artışa önemli bir artışa neden olacaktır. Bu bulgu, yoksulluğun düşük eğitim düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğunu, yoksulluğun azaltılmasında öğrenim düzeyinin yükseltilmesine yönelik politikalara öncelik verilmesinin önemli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Kadının küçük çocuğunun olması ve çocuk sayısının fazlalığı kadının yoksulluğunu artırıcı yönde, 15 yaş ve daha büyük yaşta çocuk sayısının varlığının da kadın yoksulluğunu azaltıcı yönde etki edeceği belirlenmiştir. 0-6 yaş grubundaki çocuk sayısı değişkeninin parametre değeri 0,469, 7-14 yaş grubundaki çocuk sayısı değişkeninin parametre değeri de 0,0959 bulunmuştur. Dolayısıyla küçük yaşta çocuğu olan kadınların yoksullaşma olasılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca, ülkemizde kreş gibi gündüz çocuk bakım evleri yetersiz sayıdadır, var olan yetersiz sayıdaki gündüz çocuk bakım evlerine de fiyatlarının yüksekliğinden dolayı ancak, yüksek gelir grubundaki ailelerin çocukları gidebilmektedir. Kadının 15 yaş ve daha büyük yaşta çocuğunun olması kadın yoksulluğunu azaltıcı etkiye sahip olma nedeninin 15 yaş ve daha büyük yaşta çocukların işgücü pazarına katılmalarıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Nitekim hanede kadın dışında çalışan bireyin olmasının da kadın yoksulluğunu %12,9 oranında azalttığı saptanmıştır. İşgücü pazarında yer alan kadınlar genellikle niteliksiz işlerde ve düşük ücretlerle çalışabildiklerinden, ailede kadına ek olarak gelir getiren bireylerinde olması, hem kadının üstlendiği aileyi geçindirme yükünün paylaşılmasına hem de yoksulluğun azalmasına neden olacaktır.

Kadın hanehalkı reisinin yaşı yoksulluk üzerinde negatif etkiliyken, kadının yaşının karesi pozitif yönde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu kadının yaşlı olduğu hanelerde yoksulluğun artacağını göstermektedir. Ayrıca, bu çalışmada kadının yaşlanmasıyla birlikte kadının yoksulluk düzeyinin de artacağı belirlenmiştir. Bu çalışmada 65 yaş ve daha büyük yaşta kadınların yaklaşık %40'nın yoksul olduğu saptanmıştır. Kadın işgücü piyasasında çoğunlukla kayıt dışı sektörlerde düşük ücretle, kötü koşullarda, geçici, yevmiyeli, yarı zamanlı, sosyal güvenceden yoksun olarak çalışmaktadır. Düşük eğitim düzeyi ve düşük sosyal beceri nedeniyle erkeğe bağımlı

olarak yaşamını sürdüren kadının belirli bir yaştan sonra çalışma olanakları hiç kalmamaktadır. Aynı zamanda kısıtlı iş olanaklarına ilave olarak ülkemizde yaşlı bakım hizmetleri sağlayan kurumların ihtiyacı karşılayacak sayıda olmaması, var olanlarında pahalı olması nedeniyle yoksulluk kadın için yaşla birlikte daha ciddi bir sorundur.

Hanenin aynı yardım almasının yoksulluk sınırı altında kalan kadın oranında önemli bir düşüşe neden olacağı saptanmıştır. Hanenin aynı yardım alması yoksulluk sınırının altında kalan kadın oranını yaklaşık %10,1 oranında azaltacaktır. Hanehalkına toplam harcamasının %5'i kadar nakit desteği yapılması durumu da yoksul kadın oranında yaklaşık %22 azalmaya neden olacaktır. Bu bulguya dayanarak, yoksulluğu azaltmada nakit desteğinin etkisinin aynı yardımların etkisinden daha yüksek olacağı söylenebilir.

Dönem kuklaları dünya ve ülke genelinde olduğu gibi Adana kentsel kesimde de yoksul kadın oranının dönemler itibarıyla artacağını göstermektedir.

4 Sonuç

Dünya'da ve Türkiye'de sosyal, ekonomik, kültürel, yasal vb birçok açıdan kadınlar yoksulluk ve yoksunluk içerisinde. Geleneksel yapı içerisinde baba veya eş tarafından korunacakları varsayılan kadınlar, bir nedenle bu korunmadan faydalanamamaktalar, herhangi bir donanımına sahip olmadan çocuklarıyla veya yalnız yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar (Bora, 2007). Yoksulluğun kadınlaşması nedeniyle; dul, boşanmış veya kocasından ayrı yaşayan ya da hiç evli olmayan kadınlar, diğer bir deyişle hanehalkı reisi olan kadınlar yoksulluktan çok etkilenmektedir.

Kadınlar, işgücü piyasasına katılımda çoğunlukla kayıt dışı sektörlerde düşük ücretli, kötü koşullarda, geçici, yevmiyeli, yarı zamanlı sosyal güvenceden yoksun olarak çalışmaktadır. Ayrıca, kadının geleneksel yapıdan dolayı çocuk ve yaşlı bakım hizmetlerini üstlenmesi, kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığı, eğitim seviyesinin düşüklüğü gibi sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı kadın toplumun güçsüz kesimini oluşturmaktadır. Dolayısıyla kadınlar hem kronik hem de geçici yoksulluğu yoğun olarak yaşamaktadırlar. Yoksullukla mücadeleye ilişkin politikaların belirlenmesinde kadın yoksulluğu üzerinde odaklanması önem taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, Tübitak tarafından desteklenen "Adana İli Seyhan ve Yüreğir İlçe Merkezlerinde Hanehalkı Gelir, Tasarruf Eğilimleri ve Yoksulluğun Ölçülmesi" başlıklı projenin verileri kullanılarak, Adana kentsel kesimde hanehalkı reisinin kadın olduğu hanelerde yoksulluğun belirleyicilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çalışmanın bulguları kadın yoksulluğu ile ilgili ulusal ve uluslararası literatürü destekleyici niteliktedir. Çalışmada genel yoksullukta olduğu gibi kadın yoksulluğunun da giderek artış gösterdiği bulgusu uygulanan politikaların yoksulluk sorununu çözmede yetersiz kaldığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bu çalışmada ilkökul ve/veya ortaokul öğrenim düzeyindeki kadınların okur-yazar olmayan ya da diplomasız okur-yazar olan kadınlardan daha yoksul olduğu saptanmıştır. Okur-yazar olmayan ya da diplomasız okuryazar olan yoksul kadınların işgücü piyasasında gündelik olarak ev içi hizmetlerinde çalışabilmeleri, okur-yazar olmayan ya da diplomasız okur-yazar yoksul kadınları ilkökul, ortaokul öğrenim düzeyindeki kadın yoksullardan daha avantajlı duruma getirmektedir. Çünkü ülkemizde istihdam olanaklarının yetersiz düzeyde olması, kayıtdışı sektörde var olan kısıtlı iş olanaklarından da erkeklerin yararlanması, ilkökul-ortaokul öğrenim düzeyindeki kadınları işgücü piyasasında iş bulabilme şanslarını ortadan kaldırmaktadır. Düşük öğrenim düzeyindeki yoksul kadınlar için yoksulluk döngüsü kırabilmek amacıyla meslek edindirme kursları ve mikro krediler sağlanarak kadınların işgücü piyasasına katılımları sağlanmalıdır.

Kadın yoksulluğunu ağırlaştıran noktalardan biri çocuğun kadının sorumluluğunda olması, çocuğun beslenmesinden, okula gönderilmesinden, giydirilmesinden kadınların sorumlu olmasıdır. Nitekim bu çalışmada da küçük yaşta çocuğa sahip kadınlarda yoksulluk oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çocuklar için gelecekte yoksulluğun müebbet bir yoksulluğa dönüşmesini önlemek için bu çocukların eğitim olanaklarından yararlanmaları için tüm okul masrafları ücretsiz olarak karşılanmalı, bu çocukların okullarında başarı olabilmeleri için yeterli beslenmeleri sağlanmalıdır.

Kadının yaşlanmasıyla birlikte yoksulluk riskinin artacağı bu çalışmanın önemli bulgularındandır. Çalışabilir yaşta olan kadınların formel sektörde iş olanaklarının yetersiz olması ve düşük eğitim düzeyleri nedeniyle sosyal güvenceden yoksun işlerde çalışmaları ya da hiç çalışmamaları (sadece ev içi hizmetlerde çalışmış olması) bu kesimi yaşlandıklarında yoksullukla mücadele etmede yalnız, çaresiz ya da yoksul olan çocuklarının bakımına muhtaç bırakmaktadır. Yoksulluk riski yüksek olan yaşlılara yönelik yaşlı bakım evleri açılmalı, yaşlılara yönelik hizmetlere ağırlık verilmelidir. Toplumun en güçsüz kesimini oluşturan yaşlıları, çocukları ve kadınları koruyucu, destekleyici sosyal politikalar oluşturmaya öncelik verilmelidir.

Kadın yoksulluğu ile mücadele için kadının kişisel özelliklerini güçlendirme çalışmalarına da ağırlık verilmelidir. Kadının güçlenmesi kadının yapabilirliklerinin farkına varmasını, hayatı üzerine düşünmesini ve müdahale etmesini beraberinde getirecektir. Yoksulluk elbette salt bir kadın sorunu değildir ancak kadınların daha yoksul olmasının ve etkilerini daha derinden hissetmesinin gerisinde hem toplumsal düzlemde hem de hane içinde kadını erkek arasında var olan eşitsiz ilişkileri bulunmaktadır (Şener, 2009). Toplumda, toplumsal cinsiyete bakış açısını değiştirmeye yönelik tedbirler alınmalıdır.

Kaynakça

- Adaman, F., Keyder, Ç., 2006. "Türkiye'de Büyükşehirlerin Varoşlarında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, Avrupa Komisyonu", Sosyal Dışlanma ile Mücadelede Mahalli Topluluk Eylem Programı, 2002-2006. (http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study/turkeytr.pdf).
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Stateji Geliştirme Başkanlığı, 2009. Kentleşme Şûrası Genel Sekreterliği Vekâletler Cad. No: 1 Bakanlıklar/Ankara.
- Bora A. 2002, Olmayanın Nesini İdare Edeceksin: Yoksulluk, Kadınlar ve Hane, içinde Erdoğan N.(Der), Yoksulluk Halleri Türkiye'de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri, 2002, İstanbul.
- Bradshaw S., Linneker B., 2003. "Challenging Women's Poverty"
<http://www.progressio.org.uk/sites/default/files/Challenging-womens-poverty.pdf>, Erişim Tarihi 2009.
- Buğra, A. Keyder, Ç. 2008. "Kent Nüfusunun En Yoksul Kesiminin İstihdam Yapısı ve Geçinme Yöntemleri", Sosyal Politika Forumu, İstanbul.
- Dinçoflaz, N. J., 2009. Kentteki Kadının Yoksulluğu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Kadın Yoksulluğuyla Mücadele Politikaları, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Baskı Tarihi: 31 Ağustos 2010.
- Greene, W.H. 2002. Econometric Analysis (5th Edition), Prentice Hall Inc., New Jersey.
- Long, J.S., 1997. Regression Models for Categorical and Limited Dependent Variables, Sage Publications, International Educational and Professional Publisher, Thousand Oaks, London.
- Maddala, G. S., 1987. Limited Dependent and Qualitative Variables in Econometrics, Cambridge University Press. Cambridge.
- Uçar, C. 2011. Kadın Yoksulluğu ile Mücadelede Sosyal Politika Araçları ve Etkinlikleri, Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık tezi, Ankara.
- Şengül, S., M. Fisunoğlu, 2012. Adana Kentsel Kesiminde Yoksulluk ve Yoksulluğun Belirleyicileri, İktisat, İşletme ve Finans, cilt: 27, sayı: 312, 59-84.
- Şener, Ü. 2009. Kadın Yoksulluğu, TEPAV Değerlendirme Notu, Eylül.
- TÜİK, 2007. Yoksulluk Çalışması, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 5 Aralık 2008, s. 192.